

7 EKİM SONRASI İSRAİL İÇ SİYASETİ

DR. SEHER BULUT

Uzman ORSAM

“

Netanyahu her ne kadar kendisini İsrail'in güvenliğini sağlayabilecek tek lider olarak tanımlamış olsa da saldırıların başlaması sonrası İsrail Savunma Kuvvetlerinin kendisini Hamas konusunda yeterince uyarmadığına dair açıklamaları Netanyahu liderliğinin sorgulanmasına neden oldu.

”

7

Ekim 2023 tarihinde Hamas'ın silahlı kanadı olan İzzettin el-Kassam Tuğayları tarafından başlatılan el-Aksa Tufanı Operasyonu İsrail'in iç politikada oldukça zor günler yaşadığı bir süreçte başladı. Ülkede 2019 yılından beri devam eden seçim süreçleri nedeniyle İsrail halkı ciddi bir seçim yorgunluğu içerisindeydi. 23 Mart 2021 seçimlerinde ülkede Binyamin Netanyahu ve partisi Likud'u içermeyen 8 partili bir koalisyon hükümetinin kurulabilmiş olması ülkede birçok konu ile beraber barış süreci ile alakalı yeni bir umut olabilir mi sorusunu akla getirmişti. Nitekim İsrail Başbakanı Yair Lapid, 22 Eylül'de Birleşmiş Milletler

Genel Kurulunda yaptığı konuşmada, "Filistinlilerle iki halk için iki devlet biçiminde anlaşma, İsrail'in güvenliği, ekonomisi ve çocuklarının geleceği için doğru seçenek" ifadelerini kullanmıştı. Bu açıklama Arap ve Batı dünyasında olumlu karşılanmasına rağmen Filistinliler yıllardır devam eden işgal ve Filistinlilerin zihninde kötü hatıralar canlandıran Oslo Barış Süreci ve devamındaki başarısız barış teşebbüsleri nedeniyle aynı heyecanı duymadılar. Bunun en önemli sebeplerinden birisi Lapid'in barış sürecinin en çetrefilli konularından olan Kudüs meselesi ve Filistinli mültecilerin geri dönüş hakkı ile alakalı geri adım atılmayacağına dair açıklamaları oldu. Dönemin İsrail Başbakanı Lapid her ne kadar İsraililerin ezici bir çoğunluğunun iki devletli çözümü desteklediğini ifade etse de İsrail'in anladığı iki devletli çözüm ile uluslararası kamuoyunun beklediği iki devletli çözüm yaklaşımlarının birbirinden oldukça farklı olduğu ortaya çıktı.

“MR. SECURITY” YENİDEN GÖREV BAŞINDA

İsrail'de yapılan 1 Kasım 2022 seçimlerinde Likud lideri Netanyahu'nun aşırı sağ koalisyon ortakları ile tekrardan göreve gelmesi Filistinliler için zor günlerin kapıda olduğuna işaret etti. Altıncı kez başbakanlık koltuğunu alan Netanyahu, son 14 yılın büyük bö-

lümünde İsrail siyasetinin zirvesinde kalmak için rakiplerini alt etmeyi başardı. Kendisini "Bay Güvenlik" ve "Bay Ekonomi" olarak

konumlandırılan Netanyahu, ülkenin askerî gücünü koruyacağına ve Arap devletleriyle varılan uzlaşma neticesinde büyümeyi teşvik eden bir siyasetçi olacağına vurgu yaptı. Fakat Netanyahu tarafından oluşturulmaya çalışılan bu imaj, İsrail'de 5 Ocak'ta başlatılan yargı reformu süreci ile büyük yara aldı. İsrail Adalet Bakanı Yariv Levin'in ülkedeki en yüksek yargı merci olarak görev yapan Yüksek Mah-

kemenin yetkilerini sınırlandıran ve yargının hâkim seçimi üzerindeki etkisini minimize edecek bir yasa planladıklarını duyurması, İsrail'in yasa tasarısının ülkenin demokratik karakterine zarar vereceği iddiası ile toplumun farklı kesimleri tarafından yoğun bir şekilde eleştirildi.

Yargı reform süreci ve yargıda planlanan değişiklikler, hakkında

devam eden davalar nedeniyle Netanyahu'yu yargılanmaktan kurtarma planı ve Netanyahu'ya özel başlatılmış bir süreç şeklinde yorumlandı. Aylar boyunca devam eden protestolar sürecinde gerek Amerika Birleşik Devletleri (ABD) gerekse Avrupa Birliği (AB) ülkeleri, Netanyahu'nun yargı reformunda ısrar etmesinin ortaya koyacağı olumsuz sonuçlar nedeniyle bu karardan vazgeçmenin yerinde

olacağını ifade etmiştir. Bu süreçte Netanyahu'nun arkasındaki toplumsal destek önemli ölçüde zarar gördü. Öyle ki ordu içerisinde gelen istifalar nedeniyle İsrail'in güvenliğinin belki de ülke tarihinin en kırılğan dönemini yaşadığına dair değerlendirmeler yapıldı. 7 Ekim'de başlayan Aksa Tufanı Operasyonu bölge dışında İsrail aleyhine devam eden atmosferin yeni bir duruma evrilmesine neden oldu. Başta ABD ve AB içerisindeki birçok ülke olmak üzere Netanyahu tarafından topluma dayatılan yargı reform sürecini tamamen unutarak İsrail'e olan desteklerini ifade ederken, İsrail içerisinde Netanyahu'nun ülkenin güvenliğini sağlayabildiğine dair inanç sorgulanmaya başladı.

İSRAİL HALKI NETANYAHU'NUN GELECEĞİ HAKKINDA NE DÜŞÜNÜYOR?

7 Ekim'de çatışmaların başlaması sonrasında Başbakan Netanyahu, Savunma Bakanı Yoav Galant, muhalefetteki Ulusal Birlik Partisi Lideri Benny Gantz, Ulusal Birlik Partisi milletvekili ve eski Tümgeneral Gadi Eisenkot (Gözlemci) ile Stratejik İlişkiler Bakanı Ron Dermer'in (Gözlemci) yer aldığı bir savaş kabinesi kuruldu. İsrail halkı oluşturulan savaş kabinesi etrafında toplansa da İsrail siyasi yelpazesi içerisinde önemli figürler bu birlikteliğe çekimsiz yanaştı. En büyük muhalefet partisi Yeş Atid lideri olan Yair Lapid, Netanyahu'nun aşırı sağ partilerle olan bağını koparma çağrısını kabul etmemesi üzerine, Başbakan'ın savaş hükümetine katılmayı reddetti. Diğer taraftan İsrail Ordusu

içerisinden yargı reformu sürecine gelen tepkiler nedeniyle İsrail'de savaş pilotları, denizaltı subayları ve diğer elit birliklerin yer aldığı binlerce kişi gönüllü yedek askerlik görevini bırakma kararı almıştı. Bu gelişme sonrası İsrail Genelkurmay Başkanı Herzi Halevi bu gelişmenin İsrail Ordusunun caydırıcılığına zarar verdiğini ifade etse de aksi yönde somut bir gelişme olmamıştı. Fakat 7 Ekim sonrası göreve çağrılan rezerve askerler tarafından ordunun bu zayıflığını hemen tamamlamasının gerekli olduğu ifade edildi. İsraililerin uzun bir savaşa hazırlanması gerektiğine işaret eden İsrailli yetkililer, toplumun farklı kesimlerinden 360 bin yedek askerini göreve hazır olduğunu bildirdi. İsrail Savunma Kuvvetlerinin savaş durumunda olduğu bir süreçte bu tartışmalara ara verilmesinin öne-

mi vurgulandı. Fakat ülkedeki herkesin benzer bir yaklaşıma sahip olduğunu söylemek zor gözükmemekte.

Netanyahu her ne kadar kendisini İsrail'in güvenliğini sağlayabilecek tek lider olarak tanımlamış olsa da saldırıların başlaması sonrası İsrail Savunma Kuvvetlerinin kendisini Hamas konusunda yeterince uyardığına dair açıklamaları Netanyahu liderliğinin sorgulanmasına neden oldu. Bu açıklamanın yaklaşık 3 hafta sonra gelmesi ve Netanyahu'nun İsrail Ordusu istihbaratı ile İsrail iç istihbarat kurumunun (Şin Bet) Hamas'ı yanlış okuduğunu değerlendirmesi önemli ayrımlıklar olarak belirlemiştir. Ayrıca Netanyahu, bu iki kurumun Hamas'ın bir anlaşma istediğine yönelik mesaj vermesinin süreci manipüle ettiğini ifade etmiştir. Ancak askerî ve istihbari başarı-

sızlık Netanyahu'nun krizdeki genel sorumluluğunu ortadan kaldırmadığı gibi İsrail'in dışişleri ve güvenlik konularında nihai söz sahibi olması nedeniyle gelen tepkiler üzerine Netanyahu yaptığı paylaşımı sildi ve özür diledi. Bu gelişme Netanyahu'nun sorumluluktan kaçmaya çalıştığı ve savaşın sona ermesi sonrasında karşısına çıkacak sonuçları tek başına yüklenmeyeceğine dair işaret verdi. Netanyahu'nun bu açıklaması aynı zamanda savaş kabinesi kurulmadan önce Ulusal Güvenlik Bakanı olan aşırı sağcı lider Ben-Gvir tarafından da eleştirildi. Bugün karşı karşıya kalınan problem, Netanyahu tarafından gerekli birimlerce spesifik uyarıların yapılmaması olarak değerlendirilse de Ulusal Güvenlik Bakanı Ben Gvir, Netanyahu'nun Gazze ve Hamas politikasının baştan beri hatalı ol-

duğuna ve kendisini defalarca uyardığına lakin Netanyahu tarafından önemsenmediğine dikkat çekti.

“

Ulusal yayın yapan Maariv gazetesinin yaptığı kamuoyu araştırmasına katılanların %80'i, İsrail Başbakanı Netanyahu'nun güvenlik başarısızlığının sorumluluğunu alması gerektiğini savunmaktadır. Aynı araştırmada, bugün seçim yapılırsa Gantz liderliğinde daha merkezî bir ittifakın çoğunluğu elde edeceği görülmektedir.

”

YENİDEN SEÇİM OLUR MU?

Mevcut durumda İsraililerin Netanyahu'dan çok İsrail Savunma Kuvvetlerinin arkasında birleşmesi Netanyahu'yu savaşın bitmesi sonrasında zor günler beklediğine işaret etmektedir. Ulusal yayın yapan Maariv gazetesinin yaptığı kamuoyu araştırmasına katılanların %80'i, İsrail Başbakanı Netanyahu'nun güvenlik başarısızlığının sorumluluğunu alması gerektiğini savunmaktadır. Aynı araştırmada, bugün seçim yapılırsa Gantz liderliğinde daha merkezî bir ittifakın çoğunluğu elde edeceği görülmektedir. İsrail'in Gazze operasyonlarının devam ettiği süreçte savaşın sonu nasıl sonuçlanırsa sonuçlanсын “yenilmezlik miti”ne sahip olan İsrail Ordusunun bu yenilgi ve imaj kaybını kabullenmesi kolay görünmemektedir. Bu nedenle İsrail'de savaşın son bulmasının hemen ardından sürecin İsrail taraftaki tüm sorumlularının adalete

sevk edilmesi için bir soruşturma komitesi kurulması yönündeki baskıların ortaya çıkması kuvvetle muhtemeldir. Fakat diğer taraftan istikrar sorunu yaşayan ve son 5 yıldır tekrar eden seçim süreçleri ile karşı karşıya kalan İsrail'in Netanyahu'ya bir müddet daha fırsat vermesi mümkün olabilir. İstifa edip etmeyeceğine dair gelen soruyu cevaplamayı reddeden Netanyahu'nun kendi arzusu ile istifa etmesi pek mümkün görünmemektedir. En son 1 Kasım 2022 tarihinde gerçekleşen seçimlerin tekrarına hâlâ üç yıl varken, hükûmetin içinden gelecek bir güven oylamasının ülkedeki siyasi tabloyu değiştirmesi mümkündür. Fakat çok durumunda olan İsrail siyasetinin Netanyahu'nun başarısızlığı nedeniyle güven oylamasında bulunması konusunun, olası yeni hükûmetin Gazze planının ne olacağına dair belirsizlikler nedeniyle şu anda gündemde olmadığı söylenebilir.

Gazze'de işlenen insanlık suçları nedeniyle Netanyahu'ya karşı uluslararası kamuoyunun sessiz kalmayacağı da bir gerçektir. Uluslararası Ceza Divanında ilerleyen süreçte başlatılması muhtemel bir davanın (ki bu konuda çalışan aktörler bulunmaktadır) Netanyahu'nun hareket alanını kısıtlayacağı muhakkaktır. Mevcut durumda dahi oldukça yıkıcı bir duruma ulaşan kriz Netanyahu'ya dönük tepkilerin gerek ülke içinde gerekse ülke dışında artarak devam etmesine neden olacaktır. Sonuç olarak Netanyahu'nun siyasi kaderi çatışmaların ne yöne evrileceği ve Netanyahu'nun bu süreçte ortaya koyacağı yaklaşımlara sıkı sıkıya bağlıdır. ■